۱۰۰ آیه
در فضائل صحابه
اثر: ابو شاکر مسلم

تعريف صحابى

كسي كه با پيامبر صلي الله عليه وسلم بوده (و وي را ملاقت كرده) باشد، يا پيامبر صلي الله عليه وسلم را ديدار كرده و به وي ايمان آورده و بر ايمان نيز از دنيا رفته باشد.

پس با توجه به اين تعريف؛ كسي كه مرتد شده و بعد دوباره ايمان مي آورد، در معناي صحابه داخل مي شود؛ مانند أشعث بن قيس، او جزو كساني بود كه پس از وفات پيامبر صلي الله عليه وسلم مرتد شد و بعدها در زمان ابوبكر صديق رضي الله عنه اسير گشته و توبه مي كند و ابوبكر رضي الله عنه نيز از وي قبول مي كند.

ولي كسي كه در زمان حيات پيامبر صلي الله عليه وسلم به ايشان ايمان مي آورد ولي ايشان را ملاقات نمي كند؛ مانند نجاشي، و نيز كسي كه بعد از ايمان مرتد مي شود و بر ارتداد خود مي ميرد، از معناي صحابه خارج مي شود. مانند عبد الله بن خطل (كه در روز فتح مكه كشته مي شود) و ربيعه بن أميه بن خلف كه در زمان خلافت عمر ابن خطاب رضي الله عنه مرتد مي شود و بر ارتدادش مي ميرد.

تعداد اصحاب پيامبر صلي الله عليه وسلم زياد هستند و ممكن نيست كه به طور قطع تعداد آنها را به عدد مشخصي محصور نمود، اما بر وجه تقريب گفته شده است كه تعداد آنها بالغ بر صدو چهارده هزار نفر هستند.

درمیان خود مهربان، و سخت بر کافران هستند

۱) ﴿ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴾ [الفتح: ۲۹].

(محمّد فرستاده ي الله است، و کساني که با او هستند بر کافران سخت گير و درميان خود مهربانند. آنان را در حال رکوع و سجده مي بيني که همواره فضل و خشنودي الله را مي جويند. نشانه ي ايشان بر اثر سجده در چهره هايشان نمايان است. اين وصف آنان در تورات است، و امّا توصيفشان در انجيل چنين است که همانند کشتزاري هستند که جوانه هايش را بيرون زده و آن ها را نيرو داده و سخت نموده، پس بر ساقه هاي خويش راست ايستاده باشد، به گونه اي که کشاورزان را شگفت زده مي سازد تا کافران را به سبب آنان خشمگين کند. خداوند به کساني از آنان که ايمان آورده و کارهاي شايسته انجام داده اند آمرزش و پاداششي بزرگ وعده داده است).

رضایت الله تعالی شامل حال صحابه گردید

۲)﴿ لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا *وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا * وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا * وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴾ [الفتح: ۱۸ - ۲۱].

(به درستي كه الله از مؤمنان راضي گرديد هنگاميكه زير آن درخت با تو بيعت مي كردند، پس آنچه را كه در دل هايشان بود دانست، در نتيجه بر آنان آرامش فرود آورد و وفتح نزديكي را پاداششان كرد. (۱۸) و غنيمت هاي فراواني كه آن را به دست خواهند آورد، و خداوند پيروزمند فرزانه است. (۱۹) الله غنيمت هاي فراواني را به شما وعده داده است كه آن ها را به چنگ مي آوريد و يان (غنيمت) را هرچه زودتر به شما داد و دست تعدّي مردم را از شما باز داشت. تا نشانه اي براي مؤمنان باشد و شما را به راه راست رهنمود كند. (۲۰) و غنيمت هاي ديگري (را نيز نصيب شما خواهد كرد) كه هنوز بر آن دست نيافته ايد، به راستي كه الله بر آن احاطه دارد و الله بر هر چيزي تواناست.

باغ های همیشکی دربهشت نصیب شان شد

۳) ﴿ وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴾ [التوبة: ۱۰۰].

(و پيشگامان نخستين از مهاجرين و انصار و كساني كه به نيكوكاري از آنان پيروي كردند، و راه ايشان را به خوبي پيمودند، الله از آنان خشنود است، و آنان از او خشنودند، و الله برايشان باغهايي آماده كرده است كه از زير (درختان) آن رودها روان است كه در آنجا هميشه جاودانند، اين است كاميابي بزرگ).

درجات آنان نزد اللّه تعالی محفوظ است

٤) ﴿ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴾ [الحديد: ١٠].

(کساني از شما که پیش از فتح انفاق کرده اند و جنگیده اند (با انفاق کنندگان و جاهدگرانِ پس از فتح) یکسان نیستند، آنان درجه و مقامشان فراتر و برتر از درجه و مقام کساني است که بعد از فتح بذل و بخشش نموده و جنگیده اند امّا به هرحال الله به همه وعده پاداش نیکو را داده است و الله از آنچه مي کنید آگاه است).

اللّه توبه تمام آنها را پذیرفته است

٥) ﴿ لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴾ [التوبة: ١١٧].

(به درستي که الله توبه پیامبر و توبه مهاجرین و انصار را پذیرفت، آنهایي که در هنگام سختي از او پیروي کردند بعد از آنکه نزدیک بود دلهاي گروهي از آنان منحصرف شود. سپس توبه آنان را پذیرفت. همانا او نسبت به آنان رئوف و مهربان است).

صحابه راه یافتکان بوده، واللّه تعالی در دل آنان ایمان را محبوب، وکفر وشرک را زشت کردانید

٦) ﴿ وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ

أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ *فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ * وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ *إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾ [الحجرات: ۷ - ۱۰].

(و بدانید که پیغمبر الله درمیانتان است، اگر در بسیاري از کارها از شما اطاعت کند به مشقّت خواهید افتاد، ولي الله ایمان را در نظرتان محبوب گرداند. و آن را در دل هایتان آراست و کفر و فسق و نافرماني را در نظرتان زشت و ناپسند جلوه داد. ایناند که راه یافته اند. (۷) (این) به فضل و نعمتي از سوي الله (مي باشد) و الله داناي فرزانه است. (۸) و هرگاه دو گروه از مؤمنان به جنگ با یک یگر پرداختند بین آن دو گروه آشتي برقرار کنید، پس اگر یکي از آن دو گروه بر دیگري تجاوز کرد با آن گروهي که تجاوز مي کند بجنگید تا هنگامیکه به حکم الله برگردد، پس هرگاه بازگشت درمیان ایشان دادگرانه صلح برقرار سازید وعدالت کنید، بي گمان الله عادلان را دوست دارد. (۹) هر آینه مؤمنان برادرانند میان برادرانتان آشتي بیفکنید و از الله بترسید، باشد که بر شما رحمت آرد).

امر اللّه تعالی به پیامبر صلی اللّه علیه وسلم مبنی بـر اینکه صحابه را طرد نکند

واینکه: ذکر همیشگی شان در سحرگاه وشامگاهان بود

۷) ﴿ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴾ [الأنعام: ٥٢].

(و کساني را طرد مکن که سحرگاهان و شامگاهان پروردگارشان را به فریاد مي خوانند، درحاليکه رضایت و خشنودي او را مي طلبند، از حساب ایشان چیزي بر عهده تو نیست و از حساب تو (نیز) چیزي بر عهده آنان نیست، اگر آنان را طرد کني از زمره ستمکاران خواهي بود).

اللّه همیشه سهو آنان را عفو می کرد

۸) ﴿ وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ [الأنعام: ٥٤].

(و هرگاه کساني که به آیات ما ایمان دارند پیش تو آمدند، بگو: سلام بر شما، پروردگارتان رحمت را بر خویشتن واجب نموده است، هرکس از شما ارزوي ناداني کار بدي انجام دهد سپس توبه نماید، و به اصلاح بپردازد، همانا او آمرزنده و مهربان است).

صحابه هر عملی را بخاطر خوشنودی الله تعالی انجام می دادند

۹) ﴿ وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴾ [الكهف: ۲۸].

(و با کساني شکيبا باش که صبحگاهان و شامگاهان الله خود را در حالي که خشنودي او را مي جويند به فرياد مي خوانند، و نبايد در طلب زينت زندگاني دنيا دو ديده ات را از آنان برگيري، و از کسي فرمان مبر که دل او را از ياد خود غافل ساخته ايم، و او از هواي خود پيروي کرده و کارش ضايع و معطّل شده است).

صحابه پیامبر صلی اللّه علیه وسلم را یاری کردند، و او را تنها نگذاشتند

۱۰) ﴿ وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ * وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾ [الأنفال: ٦٢، ٦٣].

(و اگر بخواهند ترا فريب دهند، بي گمان الله ترا کافي است، او همان کسي است که تو را با ياري خود و با مؤمنان توان داد و تقويت کرد. (٦٢) و بين دلهاي آنان الفت ايجاد نمود، اگر همه آنچه را که در زمين است خرج مي کردي، نمي توانستي ميان دلهايشان الفت برقرار سازي، ولي الله بين آنان انس و الفت انداخت. همانا او توانا و فرزانه است).

صحابه را الله تعالی از لحاظ پیــروی(درآن زمـان)، کافی دانست

۱۱) ﴿ يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ [الأنفال: ٦٤]

(اي پيـامبر! الله بـراي تـو و بـراي مؤمنـاني كـه از تـو پـيروي كـرده انـد كـافي است). [۱]

ایمان آوردند وسپس برای حفظ ایمان شــان هجــرت کردند

۱۲) ﴿ وَالَّـذِينَ آمَنُـوا وَهَـاجَرُوا وَجَاهَـدُوا فِي سَـبِيلِ اللَّـهِ وَالَّـذِينَ آوَوْا وَنَصَـرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴾ [الأنفال: ٧٤].

(و كساني كه ايمان آوردند، و هجرت نمودند، و در راه الله جهاد كردند، و همچنين كساني كه پناه دادند و ياري نمودند، اينان به راستي مؤمنانند، براي آنان آمرزش و روزي شايسته است).

صحابه شنیدند واطاعت کردند

۱۳) ﴿ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ * لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴾ [البقرة: ٢٨٥، ٢٨٦].

---

[۱] - صحيح مسلم(۲۰۲۳).

(پیامبر به آنچه از جانب پروردگارش بر او نازل شد ایمان آورد، و مؤمنان همگي به الله و فرشتگان و کتابها و پیامبرانش ایمان آوردند (و گفتند:) بین هیچ یک از پیامبرانش فرق نمي گذاریم و گفتند: شنیدیم و اطاعت کردیم. پروردگارا! آمرزش ترا مي خواهیم، و بازگشت به سوي توست. (۲۸۵) الله هیچ کس را جز به اندازه توانش مکلف نمي کند، هر کار نیکي که انجام دهد به سود خود کرده، و هرکار بدي که انجام دهد به زیان خود کرده است. پروردگارا! اگر فراموش کردیم یا به خطا رفتیم، ما را مگیر. پروردگارا! بار سنگین بر ما مگذار آن چنان که بر کساني که پیش از ما بودند گذاشته اي. پروردگارا! آنچه تاب و توانش را نداریم بر دوش ما مگذار و از ما درگذر، و ما را بیامرز، و بر ما رحم فرما، تو سرور ما هستي، پس ما را بر قوم کافران پیروز گردان).

الله برای صحابه عقیده را آموختاند

۱٤) ﴿ قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ * فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾ [البقرة: ۱۳٦، ۱۳۷].

(بگویید: ایمان آوردیم به الله و به آنچه براي ما فرستاده شده و آنچه براي ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و نوادگان یعقوب نازل گشته، و آنچه به موسي و عیسي داده شده، و به آنچه پیامبران از جانب پروردگارشان دریافت کرده اند، و میان هیچ یک از آنان فرق نمي گذاریم و ما فرمانبردار او هستیم. (۱۳٦) پس اگر به آنچه شما بدان ایمان آورده اید ایمان آوردند بي گمان هدایت

شده اند و اگر روي برتافتند پس همانا آنان در ستيزند و خدا تو را بسنده است و او شنوا و دانا است).

دفاع اللّه تعالی از صحابه در برابر سخنان منافقین

۱۵) ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ * وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَى شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ * اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴾ [البقرة: ۱۳ - ۱۵].

(و هنگامي كه به آنها گفته شود: ايمان بياوريد همان گونه كه مردم ايمان آورده اند، گويند: آيا ايمان آوريم همان گونه كه بي خردان ايمان آورده اند؟! هان، ايشان بي خردانند ولي نمي دانند. (۱۳) و هرگاه با كساني كه ايمان آورده اند روبرو شوند، مي گويند: ما ايمان آورده ايم، و چون با شيطان هاي خود خلوت گزينند، مي گويند: ما با شما هستيم، بي گمان ما مسخره كنندگان هستيم (۱٤) الله آنان را مسخره مي نمايد و سركشي آنها را افزوده و آنها را رها مي كند تا در فسق و فجور سرگردان بمانند.

اللّه تعالی صحابه را مورد امتحان قرار داد، وآنان در امتحان کامیاب شدند

۱٦) ﴿ وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقِبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴾ [البقرة: ۱٤۳].

(و ما قبله اي را كه بر آن بودي قبله قرار نداديم مگر براي اينكه بدانيم چه كسي از پيامبر پيروي مي كند و چه كسي به عقب بر مي گردد، وگرچه آن

بسي دشوار است مگر بر كساني كه الله آنان را هدايت نموده، و الله ايمانتان را ضايع نمي گرداند، همانا الله نسبت به مردم رئوف و مهربان است).

ثنای اللّه تعالی بر فقرای صحابه

۱۷) ﴿ لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ * الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾ [البقرة: ۲۷۳، ۲۷٤].

(اين صدقات) براي نيازمنداني است كه در راه الله بازمانده اند و نمي توانند در زمين مسافرت كنند. به علت خويشتن داري و مناعت طبع، نادان آنها را توانگر مي پندارد، آنها را از سيمايشان مي شناسي، با اصرار چيزي از مردم نمي خواهند. و هرچه از خوبي انفاق كنيد خداوند به آن داناست. (۲۷۳) كساني كه شب و روز و پنهان و آشكار اموال خود را انفاق مي كنند پاداششان نزد پروردگارشان است و نه ترسي بر آنهاست، و نه اندوهگين مي شوند. (۲۷٤).

در ترس وخوف از اللّه، نمونه ای بی مثال بودند

۱۸) ﴿ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴾ [النور: ۳۷].

(مرداني كه هيچ تجارت و خريد و فروشي آنان را از ياد الله، و خواندن نماز، و دادن زكات غافل نمي سازد، از روزي مي ترسند كه دلها و ديدگان در آن دگرگون و پريشان مي گردد).

صحابه وپیامبر، در همه امور، تسلیم اللّه تعالی بودند

۱۹) ﴿ فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ أَأَسْلَمْتُمْ فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴾ [آل عمران: ۲۰].

(پس اگر با تو به مجادله پرداختند، بگو: من و کساني که از من پیروي مي کنند خود را تسلیم الله نموده ایم، و به کساني که کتاب را داده شده اند و به بي سوادان (مشرکین عرب) بگو: آیا تسلیم شده اید؟ پس اگر تسلیم الله شدند به راستي که هدایت یافته اند، و اگر سرپیچي کردند، پس فقط رساندن (پیام) بر تو است و الله به بندگان بیناست).

صحابه نصف و یا یک سوم شب را به نماز ایستاد مـی شدند

۲۰) ﴿ إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَى مِنْ ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَى وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ [المزمل: ۲۰].

(همانا پروردگارت مي داند که تو و گروهي از کساني که با تو هستند نزدیک به دو سوم شب، یا نصف و یا یک سوم آن را به نماز مي ایستید. و الله شب و روز را مي سنجد. او مي داند که شما نمي توانید حساب آن را داشته باشید، لذا از شما درگذشت، پس آن مقدار از قرآن را (در نماز) بخوانید که برایتان میسّر

است و الله دانست که برخي از شما بيمار خواهند بود و ديگراني هم براي به دست آوردن نعمت الله در زمين مسافرت مي كنند و دسته ديگر در راه الله مي جنگند. پس آنچه ميسّر باشد از آن بخوانيد. و نماز را برپاي داريد و زكات را بپردازيد و به خداوند قرض الحسنه بدهيد. و كارهاي نيكي را كه براي خودتان پيش مي فرستيد آن را نزد الله بهتر و با پاداش بيشتري خواهيد يافت. و از خداوند آمرزش بخواهيد كه خداوند آمرزگار مهربان است).

صحابه پيروان أصيل دين ابراهيم

۲۱) ﴿ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ * وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّونَكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ *يَاأَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ * يَاأَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ* وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ * وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَى هُدَى اللَّهِ أَنْ يُؤْتَى أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ * يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴾ [آل عمران: ٦٨ - ٧٤].

(همانا سزاوارترين مردم به ابراهيم كساني هستند كه از او پيروي كردند، و (نيز) اين پيامبر و كساني كه با او ايمان آورده اند، و الله سرپرست و ياور مؤمنان است. (٦٨) گروهي از اهل كتاب دوست داشتند كه شما را گمراه كنند، و گمراه نمي سازند مگر خودشان را، و نمي فهمند. (٦٩) اي اهل كتاب! چرا به آيات الله كفر مي ورزيد درحاليكه شما (علايم و نشانه هاي نبوّت و رسالت

محمد را در کتب خود) مي بينيد اي اهل كتاب! چرا حق را با باطل در مي آميزيد؟ و حق را پنهان مي داريد؟ حال آنكه شما مي دانيد. (۷۱) و گروهي از اهل كتاب گفتند: به آنچه بر مومنان نازل شده در آغاز روز ايمان بياوريد، و در آخر روز به آن كافر شويد تا شايد از دين خود برگردند. (۷۲) و (گفتند:) جز به كسي كه از دين شما پيروي كند ايمان نياوريد، بگو: هدايت، هدايت الله است، اينكه به كسي داده شود مثل آنچه كه به شما داده شده است، يا (اينكه كسي بتواند) با شما در نزد پروردگارتان به مجادله بپردازد، بگو: فضل و بخشش در دست الله است، و آن را به هركس از بندگانش كه بخواهد مي دهد، و خداوند گشايشگر داناست. (۷۳) و الله رحمت خويش را به هر كس كه بخواهد اختصاص مي دهد و الله داراي فضل بزرگ است).

شهادت اللّه تعالی که آنان مسلمان واقعی هستند

۲۲) ﴿ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ * وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ [آل عمران: ۷۹، ۸۰].

(براي هيچ انساني سزاوار نيست كه الله به او كتاب و حكم و پيامبري دهد، سپس به مردم بگويد: به جاي الله، بندگان من باشيد، بلكه (بايد بگويد:) به سبب آنچه مي آموزيد و مي خوانيد بندگان الله باشيد. (۷۹) و شما را فرمان نمي دهد كه فرشتگان و پيامبراني را به خدايي بگيريد، آيا شما را به كفر دستور مي دهد پس از اينكه شما مسلمان هستيد؟!).

از جهنم آنها نجات یافتند

۲۳) ﴿ وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴾ [آل عمران: ۱۰۳].

(و نعمت الله را بر خود یاد کنید، آنگاه که شما دشمن (همدیگر) بودید پس الله میان دلهایتان انس و الفت ایجاد کرد، و به نعمت الله برادر گشتید، و بر لبه گودالي از آتش بودید، پس الله شما را از آن نجات داد، اینگونه الله آیات خود را برایتان بیان مي کند تا هدایت شوید).

بهترین افرادی که برای سود مردم آفریده شدند

۲۴) ﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴾ [آل عمران: ۱۱۰].

(شما بهترین امتي هستید که براي (سود) مردم آفریده شده اید، امر به معروف و نهي از منکر مي کنید و به الله ایمان دارید و اگر اهل کتاب ایمان مي آوردند بر ایشان بهتر بود، تعداد کمي از آنها با ایمان هستید و بیشترشان فاسق اند).

درحالیکه در غزوه بدر بسیار اندک بودند، اللّه تعالی به کمک آنان فرشته ها را فرستاد

۲۵) ﴿ وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ * إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ * وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ * إِذْ

تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنْزَلِينَ * بَلَى إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ * وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَى لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴾ [آل عمران: ۱۲۱ - ۱۲۶].

(و به یاد آور هنگامي را که سحرگاهان از میان خانواده ات بیرون رفتي و جاي مؤمنان را براي جنگ مشخص نمودي، و الله شنوا و داناست. (۱۲۱) آن گاه که دو طائفه از شما خواستند سستي ورزند و الله یار آنان بود، و مؤمنان باید بر الله توکل کنند. (۱۲۲) و الله شما را در بدر پیروز گردانید درحالیکه که ناچیز بودید، پس از الله بترسید باشد که سپاسگزار باشید. (۱۲۳) آنگاه که به مؤمنان مي گفتي: آیا شما را بسنده نیست که پروردگارتان شما را با سه هزار فرشته که فرو فرستاده شده است، یاري کند؟. (۱۲٤) آري! اگر بردباري کنید و پرهیزگاري نمایید و آنان هم اینک بر شما بتازند، خداوند شما را با پنج هزار فرشته نشان دار، یاري خواهد کرد. (۱۲٥) و الله آن را جز مژده اي براي شما نگرداند، و تا دلهایتان با آن آرام گیرد، و پیروزي جز از جانب الله توانا و حکیم نیست).

الله گناهان آنان را لغزشي از طرف شیطان خواند

۲۷) ﴿ إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴾ [آل عمران: ۱٥٥].

(آنان که از میان شما در روز روبرو شدن دو گروه، فرار کردند، بي گمان شیطان آنها را به سبب پاره اي از آنچه که کرده بودند دچار لغزش کرد، و همانا الله آنان را بخشید، همانا الله آمرزگار و بردبار است).

به آنها الله تعالی منت نهاد

۲۸) ﴿ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴾ [آل عمران: ١٦٤].

(به راستي که الله بر مؤمنان منت نهاد، وقتي که درميان آنان از خودشان پيامبري مبعوث کرد تا آيات الله را بر آنها بخواند، و ايشان را پاک بگرداند و کتاب و سنت را بديشان بياموزد گرچه پيش از آن در گمراهي آشکاري به سر مي برند).

در دشوار ترين کارها، توکل خود را بر الله تعالی می کردند

۲۹) ﴿ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ * الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ * فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴾ [آل عمران: ١٧٢ - ١٧٤].

(کساني که پس از زخمها و جراحت هايي که به آنان رسيده بود دستور الله و پيامبر را اجابت کردند، براي کساني از آنان که نيکي کردند و تقوا پيشه نمودند، پاداش بزرگي است. (١٧٢) کساني که مردم به آنان گفتند: مردم بر ضد شما جمع شده اند، پس، از آنها بترسيد، ولي (اين امر) ايمانشان را افزود و گفتند: الله ما را کافي است و او بهترين سرپرست است).

الله تعالی در زندگی شان، دعای آنها را اجابت کرد

۳۰) ﴿ رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ *رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ * فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴾ [آل عمران: ۱۹۳ - ۱۹۵].

(پروردگارا! ما شنیدیم دعوتگري به ایمان ندا مي داد که به پروردگارتان ایمان بیاورید، پس ما ایمان آوردیم، پس گناهانمان را بیامرز و بدیهاي ما را بپوشان و ما را با نیکان بمیران. (۱۹۳) پروردگارا! به ما بده آنچه را که بر زبان پیامبرانت به ما وعده داده اي و در روز قیامت ما را خوار مگردان، بي گمان تو خلاف وعده نمي کني. پس الله دعاي آنها را اجابت کرد، (و فرمود:) من عمل هیچ مرد و زني از شما را ضایع نخواهم کرد، برخي از شما از برخي دیگر هستید، پس کساني که هجرت کردند و از سر زمین شان بیرون رانده شدند و در راه من اذیت و آزار دیدند و جنگیدند و کشته شدند، حتما گناهانشان را مي بخشم و آنها را وارد بهشت مي کنم، بهتشي که جویها از زیر آن روان است، این پاداشي از جانب الله است، و پاداش نیکو نزد الله مي باشد).

برای آنها بهره ای از کتاب داده شد

۳۱) ﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا ﴾ [النساء: ۵۱].

(آيا كساني را نمي بيني كه بهره اي از كتاب داده شده اند؟! به بت ها و طاغوت ايمان مي آورند و به كافران مي گويند: اينها از كساني كه ايمان آورده اند راه يافته تراند).

اللّه برای پیامبر دستور می دهد که در دین، از صحابه کار گیرد

۳۲) ﴿ فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنْكِيلًا ﴾ [النساء: ٨٤].

(پس در راه الله بجنگ، تو جز مسئول خود نيستي و مؤمنان را تحريک نما، باشد كه الله قدرت كافران را باز گيرد، و قدرت الله بيشتر و مجازات او سخت تر است).

منافقین وصحابه برابر نیستند، آنان کافر، و (صــحابه) مؤمنان مهاجر

۳۳) ﴿ فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا * وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّى يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﴾ [النساء: ٨٨، ٨٩].

(شما چرا درباره منافقين دو دسته شده ايد؟ حال آنكه الله به سبب آنچه انجام داده اند آنها را واژگون و به عقب برگردانده است، آيا مي خواهيد كسي را هدايت كنيد كه الله او را گمراه كرده است؟ و هركس كه الله او را گمراه سازد براي او راهي نخواهي يافت. (٨٨) دوست دارند كه مانند آنها كافر شويد، پس

آنگاه شما و آنها برابر مي شويد، پس، از آنها دوستاني براي خود نگيريد مگر اينكه در راه الله هجرت كنند).

الله صحابه را ایمان داران خطاب می کند

۳٤) ﴿ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا * لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا * دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ [النساء: ۹٤ — ۹٦].

(اي كساني كه ايمان آورده ايد! وقتي در راه خدا به مسافرت رفتيد، تحقيق كنيد، و به كسي كه به شما سلام مي كند نگوييد كه تو مؤمن نيستي، (تا بدين طريق) كالاي دنيا را بجوييد، پس نزد الله غنائم زيادي است، شما پيش از اين چنين بوديد ولي الله بر شما منت نهاد، پس تحقيق كنيد همانا الله به آنچه مي كنيد آگاه است. (۹٤) مؤمنانِ خانه نشين كه عذري (براي عدم شركت در جهاد) ندارند با كساني كه در راه خدا با مال و جانشان جهاد مي كنند، برابر نيستند، الله كساني را كه با جان و مالشان جهاد مي كنند بر كساني كه نشسته اند و به جهاد نرفته اند برتر قرار داده، و به هر يک وعده نيكو داده است، و الله مجاهدين را بر كساني كه نشسته اند با دادن اجر فراوان و بزرگ

برتري داده است. (۹۵) مقام ها و درجات بزرگي که به عنوان مغفرت و رحمت الله (نصیب آنان مي شود) و الله آمرزگار و مهربان است).

هرکس مخالفت روش صحابه را کند، مسیرش به سوی جهنم میشود

۳۵) ﴿ وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴾ [النساء: ۱۱۵].

(و هرکس با پیامبر مخالفت کند پس از اینکه هدایت براي او روشن شده است، و راهي غیر از راه مؤمنان را درپیش گیرد، او را به همان جهتي که روي خود را بدان کرده است رها مي کنیم، و او را وارد جهنم مي کنیم، و او را در آن مي سوزانیم و چه بد جایگاهي است!).

یکی برتری آنها اینست که راسخ در علم بودند

۳۶) ﴿ لَكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾ [النساء: ۱٦۲].

(اما کساني از آنان که راسخانِ در دانش اند (و احکام الله را به نیکي مي داند)، و (نیز) مؤمنان، به آنچه که بر تو نازل شده و به آنچه که پیش از تو نازل گردیده است، ایمان مي آورند، و نماز را بر پاي مي دارند، و زکات اموال را مي پردازند و به الله و روز قیامت ایمان دارند به زودي به ایشان پاداشي بزرگ خواهیم داد).

دین در عصر آنها به پایه تکمیل رسید

وهرکس بعد از آنان در دین چیزی بیفزاید، آن بدعت وگمراهی محسوب میشود

۳۷) ﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ﴾ [المائدة: ۳].

(امروز برایتان کامل، و نعمت خود را بر شما تکمیل نمودم، و اسلام را به عنوان آیین برایتان پسندیدم).

الله تعالی آنان را پاکیزه ساخت ونعمتش را بر آنان کامل نمود

۳۸) ﴿ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ [المائدة: ٦].

(الله نمي خواهد كه بر شما مشقتي بيندازد، بلكه مي خواهد شما را پاكيزه كند، و نعمت خود را بر شما كامل گرداند تا شكر گزاريد).

صحابه مانند بنی اسرائیل برای موسی علیه السلام نبودند، بلکه آنچه که رب وپیامبرشان گفت: پیروی کردند

۳۹) ﴿ وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴾ [المائدة: ۷].

(و نعمتي را به ياد آوريد كه الله به شما ارزاني داشته، و پيماني را ياد كنيد كه با شما بسته است، آنگاه كه گفتيد: شنيديم و اطاعت كرديم. و از الله بترسيد، همانا الله به آنچه در سينه هاست آگاه مي باشد).

در حالیکه بنی اسرائیل برای موسی گفتند:﴿ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا ﴾ [البقرة: ۹۳](شنیدیم ونافرمانی کردیم) أما أصحاب محمد صلی الله علیه وسلم گفتند:﴿ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ﴾(شنیدیم واطاعت کردیم).

اللّه دست دشمنان صحابه را کوتاه کرد

٤٠) ﴿ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴾ [المائدة: ١١].

(اي كساني كه ايمان آورده ايد! نعمتي را كه الله به شما بخشيده است به ياد آوريد، آنگاه كه گروهي خواستند به سوي شما دست درازي كنند، اما الله دست آنها را از شما كوتاه كرد، و از الله بترسيد، و مؤمنان بايد بر الله تؤكل كنند).

صحابه، یاوران مؤمنان

٤١) ﴿ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ * وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴾ [المائدة: ٥٥، ٥٦].

(تنها الله و پيامبر او، و مؤمنان ياور شما هستند، كساني كه نماز را خاشعانه بريا مي دارند و زكات را مي پردازند. (٥٥) و هركس الله و پيامبرش و مؤمنان را به دوستي بگيرد، بي گمان حزب و گروه الله پيروز است).

هرگاه بر پیامبر چیزی نازل می شد، چشمان شان بر اثر شناخت حق پر از اشک می گردید

٤٢) ﴿ لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى ذَلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا

وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ *وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ *وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴾ [المائدة: ۸۲ – ۸٤].

(بدون شک خواهي ديد که دشمن ترين مردم براي مؤمنان يهوديان و مشرکان هستند، و خواهي ديد که مهربانترين مردم براي مؤمنان کساني اند که خود را نصراني مي نامند، اين بدان خاطر است که درميان نصارا، کشيشان و راهباني هستند که تکبر نمي ورزند. (۸۲) و هرگاه چيزي را که بر پيامبر نازل مي شود، بشنوند، چشمهايشان را مي بيني که بر اثر شناخت حق پر از اشک مي شود (و) مي گويند: پروردگارا! ما ايمان آورده ايم، پس ما را از زمره گواهان بشمار).

الله تعالی از میان بیشمار بندگانش، فقط صحابه را برگزید

٤٣) ﴿ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴾ [الحج: ۷۸].

(او شما را برگزيده، و در دين کارهاي دشوار و سنگين را بر دوش شما نگذاشته است. آيين پدرتان ابراهيم را (براي شما تشريع کرده است)، او شما را پيش از اين مسلمان نام نهاده است، تا پيامبر بر شما گواه باشد و (شما نيز) بر مردم گواه باشيد، پس نماز را بر پاي داريد و زکات مال را پرداخت کنيد، و به

خدا تمسك نماييد كه او يار و سرپرست شما است. چه سرور و ياور نيك، و چه مددكار و كمك كننده خوبي است!).

حتى اللّه تعالى به ناراحتى و بدحالى آنــان راضــى نبود

٤٤) ﴿ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبْدَ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ * قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴾ [المائدة: ١٠١، ١٠٢].

(اي كساني كه ايمان آورده ايد! از چيزهايي سؤال نكنيد كه اگر برايتان آشكار شود شما را ناراحت و بد حال مي كند، و اگر هنگامي كه قرآن نازل مي شود در رابطه با آنها سؤال كنيد برايتان روشن مي شود، الله از اين (چيزها) گذشته است، و الله آمرزگار و بردبار است. به درستي كه قومي پيش از شما اين (نوع) پرسشها را پرسيدند، سپس به آن كافر گشتند).

صحابه رستكارانند

٤٥) ﴿ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ [الأعراف: ١٥٧].

(پس كساني كه به او ايمان آورند و او را ياري نمايند و حمايتش كنند و از نوري كه همراه وي فرو فرستاده شده است پيروي كنند، آنان رستگارانند).

از اللّه تعالى درخواست كمك مى كردند واللّه آنها را كمك مى كرد

٤٦) ﴿ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴾ [الأنفال: ٩].

((به یاد آورید) زماني را که از پروردگارتان طلب یاري و کمک نمودید، و او درخواست شما را پذیرفت که: من شما را با هزار فرشته که پشت سر یکدیگر قرار دارند، یاري مي دهم).

اللّه تعالی نعمت های مختلفی را برای آنان ارزانـــی می ساخت، ودر دشوار ترین حالات، رهای شان نمی کرد

۴۷) ﴿ إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ ﴾ [الأنفال: ۱۱].

((و به یاد آورید) زماني را که خواب سبکي را بر شما افکنند، تا باعث امنیت و آرامش از جانب الله بگردد، و از آسمان بر شما آب باراند تا شما را با آن پاک بگرداند و پلیدي شیطان را از شما دور سازد، و دلهایتان را ثابت بگرداند، و گامهایتان را استوار سازد).

اللّه اعلان کرد که من با آنها هستم

۴۸) ﴿ إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴾ [الأنفال: ۱۲].

((و به یاد آورید) زماني را که پروردگارت به فرشتگان وحي نمود که من با شما هستم، پس مؤمنان را ثابت قدم دارید. در دلِ کساني که کفر ورزیده اند ترس مي اندازم، پس سرهایشان را بزنید، و دست هایشان را بُبرّید).

اللّه تعالی در غزوات مدد آنها را می نمود

٤٩) ﴿ فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾ [الأنفال: ١٧].

(پس شما آنان را نکشتید، بلکه الله آنها را کشت. و چون (ریگ به سوي آنان) افکندي، تو نیفکندي، بلکه الله افکند. (الله چنین کرد) تا مؤمنان را خوب بیازماید، همانا الله شنوا و دانا است).

چنان هیبت داشتند که از یک نفر آن، چندین کافر در هراس می بود

٥٠) ﴿ يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ * الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴾ [الأنفال: ٦٥، ٦٦].

(اي پيامبر! مؤمنان را به جنگ برانگيز. اگر بيست نفر شكيبا از شما باشند، بر دويست نفر چيره مي شوند، و اگر از شما صد نفر باشد بر هزار نفر از كافران چيره مي گردند، به خاطر اينكه كافران گروهي هستند كه نمي فهمند. (٦٥) هم اينک الله از (مسئوليت) شما كاست، و دانست كه در شما ضعفي است، پس اگر صد نفر شكيبا از شما باشند بر دويست نفر از كافران چيره مي شوند، و اگر هزار نفر صابر و شكيبا از شما باشند، بر دو هزار نفر به اذن و ياري خداوند چيره مي گردند. و الله با شكيبايان است).

صحابه کسانی بودند که دشمنان اللّه تعـالی بواسـطه آنان نابود شد

۵۱) ﴿ قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ * وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾ [التوبة: ١٤، ١٥].

(با آنان بجنگید تا الله آنان را با دستان شما عذاب دهد، و خوار و ذلیلشان نماید، و شما را بر آنان پیروز گرداند، و دلهاي گروه مؤمنان را شفا بخشد. (١٤) و خشم دلهایشان را از بین ببرد، و الله توبه هرکس را که بخواهد مي پذیرد، و الله دانا و حکیم است).

اللّه تعالی همیشه مشقات وهمت های آنـان را بـرای دیگران یاد می کند، وعمل آنان را مانند اعمال دیگران در یک مرتبه قرار نمی دهد

۵۲) ﴿ أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ * الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ* يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ * خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴾ [التوبة: ١٩ – ٢٢].

(آیا آب دادن به حاجیان و آباد ساختن مسجد الحرام را مانند (کار) کسي قرار داده اید که به الله و روز قیامت ایمان آورده و در راه الله جهاد کرده است؟ در نزد الله برابر نیستند، و الله گروه ستمکاران هدایت نمي کند. (١٩) کساني

که ایمان آوردند و هجرت نمودند و در راه الله با مال و جانشان جهاد کردند، داراي منزلت والاتر و بزرگتري در پيشگاه الله اند، و اينان همان رستگارانند).

الله در مواقع زیادی آنان را کمک کرد، ولشـکرهای که آنان نمی دیدند به کمک شان فرستاد

۵۳) ﴿ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ * ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴾ [التوبة: ۲۵، ۲٦].

(بي گمان الله شما را در مواقع زيادي ياري كرد، و نيز در جنگ حنين آنگاه كه فزوني خودتان شما را به شگفت آورد ولي آن لشكريان فراوان چيزي را از شما دفع نكردند، و زمين با همه فراخي اش بر شما تنگ آمد، از آن پس پشت كرديد و پا به فرار نهاديد. (۲۵) سپس الله آرامش خويش را بر پيامبرش و بر مؤمنان نازل كرد و لشكرهايي را فرو فرستاد كه شما آنها را نمي ديديد، و كافران را عذاب داد، و اين كيفر كافران است).

الله تعالی کسی را که اصحاب پیامبر را مورد تمسـخر قرار دهد، تعذیب خطرناکی می کند

۵٤) ﴿ الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ [التوبة: ۷۹].

(آنان كه از مؤمنان كه مشتاقانه و بيش از اندازه به صدقات و خيرات مي پردازند، و نيز از آنان كه جز به اندازه تاب و توانشان چيزي را نمي يابند عيب

مي گيرند، و آنان را مسخره مي كنند، الله ايشان را مورد تمسخر قرار مي دهد، و عذابي دردناک دارند).

همه خوبی ها در آنها جمع شده بود

۵۵) ﴿ لَكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ * أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴾ [التوبة: ۸۸، ۸۹].

(اما پيامبر و كساني كه با او ايمان آوردند با مال و جانشان جهاد كردند و همه خوبيها و نيكي ها از آن ايشان است و اينانند كه رستگارانند (۸۸) الله براي آنان باغهايي را آماده نموده است كه جويبارها از زير (درختان و كاخهاي) آن روان است و در آن جاودانه مي مانند. اين است كاميابي بزرگ).

اللّه تعالی بالای آنان تخفیف می آورد

۵۶) ﴿ لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ * وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴾ [التوبة: ۹۱، ۹۲].

(بر ناتوان و بيماران و كساني كه چيزي ندارند كه آن را صرف جهاد كنند گناهي نيست اگر براي الله و رسولش اخلاص داشته باشند. و بر نيكوكاران هيچ راه (سرزنش) ي وجود ندارد، و الله آمرزنده و مهربان است. (۹۱) و همچنين ايراد و گناهي نيست بر كساني كه وقتي پيش تو آمدند تا آنان را بر مركبي سوار كني، گفتي: چيزي نمي يابم كه شما را بر آن سوار كنم، و ايشان

برگشتند درحالیکه چشمانشان از آن که چیزي نمي یابند که صرف جهاد کنند از (فرط) اندوه سرشار از اشک بود).

الله تعالی وپیامبرش، مواظب رفتار آنان بودند

۵۷) ﴿ وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ [التوبة: ۱۰۵].

(و بگو: (آنچه مي خواهید) انجام دهید، پس الله اعمال شما را مي بیند، و همچنین پیامبرش و مؤمنان اعمال شما را مي بینند، به سوي داناي پنهان و پیدا برگردانده خواهید شد آنگاه شما را به آنچه مي کردید آگاه مي سازد).

صحابه مردان پاکیزه ای بودند

۵۸) ﴿ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَى وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ * لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴾ [التوبة: ۱۰۷، ۱۰۸].

(و کساني هستند که به منظور زیان رساندن و (ایجاد) کفر و تفرقه بین مؤمنان و کمینگاه ساختن براي کسي که پیش از این با الله و پیامبرش جنگیده بود، مسجد ساخته و سوگند مي خورند که جز نیکي منظوري نداشته ایم اما الله گواهي مي دهد که آنان دروغگو هستند. (۱۰۷) هرگز در آن نایست (و نماز مگذار)، زیرا مسجدي که از روز نخست بر تقوا بنیان نهاده شده است سزاوارتر است که در آن بایستي (و نماز بگزاري)، در آنجا مرداني هستند که دوست دارند خود را پاکیزه دارند و الله پاکیزگان را دوست دارد).

جان واموال شان را فروختند وبهشت را خریدند(با الله معامله کردند)

۵۹) ﴿ إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴾ [التوبة: ۱۱۱].

(همانا الله از مؤمنان جانهایشان و اموالشان را به بهاي آنکه بهشت براي آنان باشد خریده است. در راه الله پیکار مي کنند، پس مي کشند و کشته مي شوند، این وعده اي است که در تورات و انجیل و قرآن بر او (الله، مقرر) است، و چه کسي از الله به وعده خود وفاکننده تر است؟! پس به معامله اي که کرده اید شاد باشید و این همان کامیابي بزرگ است).

دعا واستغفار صحابه چیز کوچکی نیست، پس الله تعالی آنان را دستور داد تا برای مشرکان آمرزش نخواهند

۶۰) ﴿ مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴾ [التوبة: ۱۱۳].

(پیامبر و مؤمنان را نسزد که براي مشرکان آمرزش بخواهند هر چند که خویشاوند باشند، پس از آنکه برایشان روشن شد که آنان اهل دوزخ اند).

صحابه مدافعین پیامبر صلی الله علیه وسلم

۶۱) ﴿ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ * مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ

عَنْ نَفْسِهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطَئُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ * وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ * وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴾ [التوبة: ۱۱۹ - ۱۲۲].

(اي كساني كه ايمان آورده ايد! از الله بترسيد و با راستگويان باشيد. (۱۱۹) اهل مدينه و باديه نشينان دوروبرِ آنان را نسزد كه از پيامبر الله جا بمانند و جان خود را از جان پيامبر دوست تر داشته باشند، زيرا هيچ تشنگي و رنج و گرسنگي در راه الله به آنان نمي رسد و گامي به جلو بر نمي دارند كه كافران را به خشم آورد، و به هيچ دشمني دستبرد نمي زنند مگر آنكه به واسطه آن برايشان كردار شايسته اي نوشته مي شود. همانا الله پاداش نيكوكاران را ضايع نمي كند. (۱۲۰) و هيچ خرجي، خواه اندک و خواه زياد نمي كنند و هيچ سرزميني را نمي پيمايند مگر اينكه برايشان نوشته مي شود، تا الله نيكوترين آنچه مي كردند به آنان پاداش دهد. (۱۲۱) و مؤمنان را نسزد كه همه (براي جنگ با دشمنان) بيرون بروند، پس چرا از هر قوم و قبيله اي از آنان گروهي بيرون نمي روند تا (=كساني كه بيرون نرفتند) در دين آگاهي پيدا كنند و قومشان را (=مجاهدين) . چرا به سوي قومشان باز آيند . با اندوخته ي خود بيم دهند تا (با امتثال اوامر الله و اجتناب از نواهي اش از عذاب او) دوري كنند.

آنان بر حق رسیده بودند، واینک اللّه تعالی آنــان را توصیه به استقامت می کند

۶۲) ﴿ فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴾ [هود: ۱۱۲].

(پس همانگونه كه فرمان يافته اي استقامت كن و (نيز) كسي كه همراه تو روي به الله آورده است (بايد چنين كند) و سركشي مي كنيد، بي گمان او به آنچه مي كنيد بيناست).

اللّه تعالی پیامبرش امر می کند که تــا بــا اصــحابش مهربان باشد

۶۳) ﴿ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴾ [الحجر: ۸۸].

(و بال مهرباني خود را براي مؤمنان بگستران).

خیر دنیا وآخرت نصیب شان شد

۶۴) ﴿ وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرًا لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ * جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ كَذَلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴾ [النحل: ۳۰، ۳۱].

(و به پرهيزگاران گفته مي شود: پروردگارتان چه چيزي را نازل كرده است؟ مي گويند: خير و خوبي را. براي نيكوكاران در همين دنيا نيكي است و سراي آخرت بهتر خواهد بود. و چه خوب است سراي پرهيزگاران!. (۳۰) باغهاي بهشت كه به آن وارد مي شوند جويبارها در زير درختان آن روان است، در آنجا هر چه بخواهند دارند. خداوند اين چنين به پرهيزگاران پاداش مي دهد).

جایگاه هر یکی از صحابه، نزد الله تعالی محفوظ است

۶۵) ﴿ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ * الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾ [النحل: ۴۱، ۴۲].

(و آنان که در راه الله هجرت کردند پس از اینکه مورد ستم قرار گرفتند، در این دنیا جایگاه خوبي به آنان مي دهیم و پاداش آخرت بزرگتر است اگر بدانند. (۴۱) کساني که شکیبایي ورزیده، و بر پروردگارشان توکل مي کنند).

گناه کردند وسپس توبه نمودند والله ایشان را آمرزید

۶۶) ﴿ ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ [النحل: ۱۱۹].

(سپس پروردگارت نسبت به کساني که از روي ناداني کارهاي بد انجام دهند و بعد از آن توبه نمایند و به اصلاح بپردازند بس آمرزنده و مهربان است).

الله حملات دشمن را از آنها دفع کرد

۶۷) ﴿ إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ * أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ * الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ * الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴾ [الحج: ۳۸ - ۴۱].

(به راستي الله از مؤمنان دفاع مي کند، چرا که الله هیچ خیانت پیشه کافري را دوست نمي دارد. (۳۸) به کساني که از روي ستم (با آنان) جنگ مي شود

اجازه (جهاد) داده شده و الله تواناست بر اینکه ایشان را پیروز گرداند. (۳۹) همان کساني که از سرزمینشان به ناحق، بلکه از آن روي که مي گفتند: الله پروردگار ماست بیرون رانده شدند، اگر الله بعضي از مردم را به وسیله بعضي (دیگر) دفع نمي کرد صومعه ها و کلیساها و کنیسه ها ومسجدهایي که در آنها الله بسیار یاد مي شود، ویران مي شدند، و به راستي الله کسي که او را یاري دهد یاري مي کند، همانا الله نیرومند و چیره است. (٤٠) کساني که اگر در زمین آنها را قدرت ببخشیم نماز را برپاي مي دارند و زکات (اموال) را مي پردازند و به کار خوب فرمان مي دهند و از کار زشت باز مي دارند، و سر انجام کارها به الله باز مي گردد).

وهمچنان

٦٨) ﴿ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ [الحج: ٥٤].

(و تا دانش یافتگان بدانند که آن (وحي) از سوي پروردگارت حق است، و به آن ایمان آورند، تا دلهایشان بدان آرام گیرد، و در برابرش تسلیم و خاضع شوند و بي گمان الله مؤمنان را به راه راست هدایت مي کند).

به آن جایگاهی که می پسندیدند، رسیدند

٦٩) ﴿ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ * لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴾ [الحج: ٥٨، ٥٩].

(و کساني که در راه الله هجرت کرده و سپس کشته شده یا مرده اند، بدون شك الله به آنان روزي نیك مي دهد و به یقین الله بهترین روزي دهندگان است.

(۵۸) قطعاً الله آنان را به جايگاهي كه آن را مي پسندند وارد خواهد كرد، و بي گمان الله دانا و شكيبا است. (۵۹) قطعاً الله آنان را به جايگاهي كه آن را مي پسندند وارد خواهد كرد، و بي گمان خداوند دانا و شكيبا است).

تهمت های که بالای آنان می شد، اللّه تعالی به زود ترین فرصت آنرا آشکار می ساخت، وتهمت گران را، روی سیاه می کرد

۷۰) ﴿ إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ [النور: ۱۱].

(همانا كساني كه اين تهمت بزرگ را عنوان كردند گروهي از خود شما هستند، اين را براي خود بد نپنداريد، بلكه آن برايتان خير است، و هر كدام از آنان به گناه كاري كه كرده است گرفتار مي آيد، و كسي از آنان كه بخشي عظيمي از آن (ماجرا) را به عهده داشته است عذابي بزرگ دارد).

نکته: مفسرين اجماع دارند كه اين آيه در برائت عائشه از تهمت زنا نازل شده است.

دفاع اللّه تعالی از عائشه رضی اللّه عنها

۷۱) ﴿ وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ * إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ * يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ * يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ

الْمُبِينُ * الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴾ [النور: ۲۲ - ۲٦].

(و كساني از شما كه اهل فضيلت و فراخي نعمت اند نبايد سوگند بخورند كه به خويشاوندان و بينوايان و مهاجران در راه الله چيزي ندهند، و بايد كه ببخشند و گذشت نمايند. مگر دوست نداريد كه الله شما را بيامرزد؟ و الله آمرزگار و مهربان است. (۲۲) همانا كساني كه زنان پاكدامن و بي خبر و مؤمن را به زنا متهم مي سازند در دنيا و آخرت نفرين شده اند، و عذابي بزرگ دارند. (۲۳) روزي كه زبانها و دستها و پاهايشان بر كارهايي كه كرده اند گواهي مي دهند. (۲٤) در آن روز الله جزاي واقعي آنان را بي كم و كاست بديشان مي دهد، و خواهند دانست كه الله همان حق آشكار است. (۲٥) زنان ناپاك از آن مردان ناپاك اند، و مردان ناپاك از آن زنان ناپاك مي باشند، و زنان پاكيزه سزاوار مردان پاك اند، و مردان پاكيزه سزاوار زنان پاك اند، اينان از آنچه مي گويند مبرا و منزّه هستند، آنان آمرزش و روزي نيكو دارند).

زنان پیامبر، مادران بقیه مؤمنان اند

۷۲) ﴿ النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ ﴾ [الأحزاب: ٦].

(پيامبر به (تصرف در كارهاي) مؤمنان از خودشان سزاوارتر است، و همسران پيامبر مادران مؤمنان هستند).

برتری زنان پیامبر نسبت به زنان دیگر

۷۳) ﴿ يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا * وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ

اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا * يَانِسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا * وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا * يَانِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا * وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا *وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا * إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴾ [الأحزاب: ۲۸ - ۳۵].

(اي پيغمبر! به همسران خود بگو: اگر زندگاني دنيا و تجمل آن را مي خواهيد بياييد تا به شما هديه اي مناسب بدهم و شما را به طرز نيکويي رها سازم. (۲۸) و اگر الله و پيامبرش و سراي آخرت را مي خواهيد الله براي نيکوکارانتان پاداش بزرگي آماده ساخته است. (۲۹) اي همسران پيامبر! هرکدام از شما مرتکب کار ناشايست آشکاري شود کيفر او دو برابر خواهد بود و اين براي الله آسان است. (۳۰) و هرکس از شما که در برابر الله و پيامبرش گردن نهد و کار شايسته انجام دهد پاداش او را دو بار به او مي دهيم و براي او روزي و نعمت ارزشمندي فراهم ساخته ايم. (۳۱) اي زنان پيامبر! شما مانند هيچ يک از (ساير) زنان نيستيد اگر پرهيزگار باشيد، پس در سخن گفتن نرمي نکنيد تا

کسي در دل خويش بيماري دارد به طمع نيافتد، و سخني شايسته بگوييد. (۳۲) و در خانه هاي خود بمانيد و همچون جاهليت پيشين درميان مردم ظاهر نشويد و خودنمايي نكنيد و نماز را برپاي داريد و زكات را بپردازيد و از خدا و پيامبرش اطاعت كنيد. جز اين نيست كه الله مي خواهد پليدي را از شما اهل بيت دور كند و شما را كاملاً پاكيزه گرداند. (۳۳) و هرآنچه را كه از آيه هاي الله و حكمت در خانه هايتان خوانده مي شود ياد كنيد، بي گمان الله باريک بينِ آگاه است. (۳٤) بدون شک مردان مسلمان و زنان مسلمان، مردان با ايمان و زنان با ايمان، مردان فرمان بردار فرمان الله و زنان فرمان بردار فرمان الله، و مردان و زنان راستگو، و مردان و زنان بردبار، و مردان فروتن و زنان فروتن و مردان صدقه دهنده، و زنان صدقه دهنده و مردان روزه دار و زنان روزه دار، و مردان پاكدامن و زنان پاكدامن، و مردان و زناني كه الله را بسيار ياد مي كنند الله براي آنان آمرزش و پاداشي بزرگ فراهم ديده است).

خطاب قرار گرفتن زنان رسول اللّه صلى اللّه عليه وسلم در قرآن

۷٤) ﴿ يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ [الأحزاب: ٥٩].

(اي پيامبر! به زنانت و دخترانت و زنان مؤمنان بگو: روسري هايشان را بر خود فرو پوشند، اين نزديكتر است به آنكه (به پاكدامني) شناخته شوند و آزار نبينند و خداوند آمرزنده مهربان است).

الله آنان را بخاطر عمل صالح شان، جانشين ســاخت، وبهترين حكومت را در تاريخ بشريت انجام دادند

۷۵) ﴿ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴾ [النور: ٥٥].

(الله به كساني از شما كه ايمان آورده و كارهاي شايسته كرده اند وعده داده است كه قطعاً آنان را در زمين جانشين خواهد كرد، چنانكه كساني را كه پيش از آنان بودند جانشين ساخت، و دينشان را كه برايشان پسنديده است پا برجا و برقرار خواهد ساخت، وبيمشان را به ايمني تبديل خواهد نمود (به گونه اي كه) مرا بپرستيد و چيزي را با من شريك نسازند، و كساني كه پس از اين كفر ورزند اينانند كه فاسقند).

آنان به الله وپيامبرش ايمان داشتند

۷٦) ﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ [النور: ٦٢].

(مؤمنان واقعي تنها كساني هستند كه به الله و پيامبرش ايمان آورده اند، و چون در كار مهمي با او باشند بدون اجازه (وي) به جايي نمي روند، بي گمان آنان كه از تو اجازه مي خواهند، اينان كساني اند كه به الله و پيامبرش ايمان دارند. پس هرگاه از تو براي انجام بعضي از كارهاي خود اجازه خواستند به هر

کس از آنان که مي خواهيد اجازه بده، و از الله برايشان آمرزش بخواه. بي گمان الله آمرزگار مهربان است).

پیامبر علیه السلام مکلف بود تا با اصحابش به نیکویی رفتار کند

۷۷) ﴿ وَأَنْـذِرْ عَشِـيرَتَكَ الْأَقْـرَبِينَ * وَاخْفِـضْ جَنَاحَـكَ لِمَـنِ اتَّبَعَـكَ مِـنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ [الشعراء: ٢١٤، ٢١٥].

(و بال مهرباني خود را براي مؤمناني که از تو پيروي مي کنند، بگستران).

وهمچنان:

۷۸) ﴿ وَتَوَكَّـلْ عَلَـى الْعَزِيـزِ الـرَّحِيمِ * الَّـذِي يَـرَاكَ حِـينَ تَقُـومُ *وَتَقَلُّبَـكَ فِي السَّاجِدِينَ ﴾ [الشعراء: ٢١٧ - ٢١٩].[٢]

(و بر الله توانا و مهربان توکل کن. (۲۱۷) الهی که چون برمي خيزد تو را مي بيند).

سینه های آنان با قرآن مزین شد

۷۹) ﴿ بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴾ [العنكبوت: ٤٩].

(بلکه آن (قرآن) آيات روشني است که در سينه هاي دانش يافتگان است و جز ستمکاران آيات ما را انکار نمي کنند).

---

[٢]- قال أكثر المفسرين: أي: يراك حين تقوم في الصلاة وحدك، ويراك حين تقوم في صلاة الجماعة مع أصحابك الساجدين. ينظر: تفسير الطبري (١٧/ ٦٦٧)، التفسير الوسيط للواحدي (٣/ ٣٦٥)، تفسير البغوي (٣/ ٤٨٤)، تفسير الزمخشري (٣/ ٣٤١)، تفسير ابن عطية (٤/ ٢٤٦)، زاد المسير في علم التفسير (٣/ ٣٥٠)، تفسير القرطبي (١٣/ ١٤٤)، البحر المحيط في التفسير لأبي حيان (٨/ ١٩٨)، تفسير ابن كثير (٦/ ١٧١)، فتح القدير للشوكاني (٤/ ١٣٩).

الله تعالی آنان را به ایمان توصیف می کند

۸۰) ﴿ الم * غُلِبَتِ الرُّومُ * فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ * فِي بِضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ * بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ [الروم: ١ - ٥]،

الف، لام، ميم. (١) روميان شكست خوردند. (٢) در نزديكترين سرزمين. و آنان پس از شكستشان پيروز خواهند شد. (٣) در مدت چند سالي. پيش از اين و پس از اين فرمان از آن الله است، و آن روز مؤمنان شادمان مي شوند. (٤) به ياري الله. هركس را كه بخواهد ياري مي كند و او تواناي مهربان است).

هروقت آیات الله را بشنوند، به سجده می افتند، وتکبر نمی ورزند، وآنچه که الله برای آنها داد، نفقه کردند

۸۱) ﴿ إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ * تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ * فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ [السجدة: ١٥ - ١٧].

(تنها كساني به آيات ما ايمان مي آورند كه هروقت آيات و نشانه ها به آنان يادآوري شود به سجده مي افتند و پروردگارشان را با ستايش و به پاكي ياد مي كنند و تكبر نمي ورزند. (١٥) پهلوهايشان از بسترها دور مي شود، با بيم و اميد پروردگارشان را به فرياد مي خوانند و از آنچه به آنان روزي داده ايم انفاق مي كنند. (١٦) هيچ كس نمي داند در برابر كارهايي كه انجام مي دهند چه چيزهاي شادي آفرين و مسرّت بخشي براي ايشان پنهان شده است).

همیشه کمک های اللّه بدان ها فرا می رسید

۸۲) ﴿ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا * إِذْ جَاءُوكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا *هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴾ [الأحزاب: ۹ - ۱۱].

(اي مؤمنان! نعمت الله را بر خود یاد کنید، بدانگاه که لشکرها به سراغ شما آمدند ولي ما توفاني را بر آنان فرستادیم و لشکرهایي را به سویشان روانه کردیم که شما آنان را نمي دیدید، و الله به آنچه مي کنید بیناست. (۹) آنگاه که از طرف بالا و پایین شما به سویتان آمدند و آنگاه که چشم ها خیره شدند و دل ها به حنجره ها رسیدند و گمان هاي گوناگوني نسبت به الله مي بردید. (۱۰) آنجا (بود که) مؤمنان مورد آزمایش قرار گرفتند و سخت متزلزل شدند).

با اللّه تعالی عهد وپیمان بستند، وهیچ گونه تغییری در عهد وپیمان شان نیامد

۸۳) ﴿ وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا * مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا * لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا * وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا * وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا * وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ

وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَئُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴾ [الأحزاب: ۲۲ – ۲۷].

(و هنگامیکه مؤمنان لشکرهاي (کافران) را دیدند، گفتند: این همان چیزي است که الله و پیامبرش به ما وعده داده بودند، و الله و پیغمبرش راست فرموده اند، و این به آنان جز ایمان و تسلیم نیافزود. (۲۲) از مؤمنان کساني هستند که آنچه را با الله بر آن پیمان بسته بودند تحقّق بخشیدند، پس برخي از آنان قرارشان را به انجام رساندند و برخي نیز در انتظارند و آنان هیچ گونه تغییر و تبدیلي (در عهد و پیمان خود) نداده اند. (۲۳) تا الله راستگویان را به خاطر راستي شان پاداش بدهد و منافقان را هرگاه که بخواهد عذاب کند و یا ببخشد. بي گمان الله آمرزنده مهربان است. (۲٤) و الله کافران را در اوج خشم و غضبشان بازگرداند درحالیکه به هیچ یک از آنچه مي خواستند نرسیدند، و الله مؤمنان را از جنگ بي نیاز ساخت و الله توانا و چیره است. (۲٥) و الله کساني از اهل کتاب را که از آنان پشتیباني کرده بودند از قلعه هایشان فرود آورد و به دل هایشان ترس و هراس انداخت! گروهي را مي کشتید و گروهي را به اسارت مي گرفتید. (۲٦) و زمین و خانه و دارایي شان، و همچنین زمیني را که هرگز بدان گام ننهاده بودید به شما داد، بي گمان الله بر هرچیزي تواناست).

هیچ کسی حق ندارد که همسران پیامبر را بـه ازدواج گیرد

۸٤) ﴿ يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ اللَّاتِي آتَيْتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ اللَّاتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ

يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ [الأحزاب: ٥٠].

(اي پيامبر! براي تو حلال كرده ايم (آن) همسرانت را كه مهرشان را داده اي، و همچنين كنيزاني را كه الله در جنگ بهره تو ساخته است، و دختران عمويت و دختران عمه هايت و دختران دايي ات و دختران خاله هايت كه با تو هجرت كرده اند، و زن مؤمني كه خويشتن را به پيغمبر ببخشد (و) اگر پيامبر بخواهد كه او را به زني گيرد كه خاص تواست، و براي مؤمنان جايز نيست، به راستي دانسته ايم آنچه را كه بر آنان درباره زنانشان و كنيزانشان مقرر كرده ايم تا بر تو هيچ حرجي نباشد و الله آمرزنده مهربان است).

ثنای اللّه تعالی در حق آنان، بخاطر عبادت وترس شان از وی

٨٥) ﴿ أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ * قُلْ يَاعِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾ [الزمر: ٩، ١٠]، في هاتين الآيتين ثناءٌ من الله عظيم على الصحابة بالعبادة والخوف من الله ورجاء رحمة الله والعلم والصبر، فرضي الله عنهم، وهدانا لمعرفة فضلهم واتباع سبيلهم.

(يا كسي كه در اوقات شب سجده كنان و ايستاده به عبادت مي پردازد درحاليكه از آخرت مي ترسد و به بخشايش پروردگارش اميد دارد؟ بگو: آيا آنان كه مي دانند و آنان كه نمي دانند برابرند؟. تنها خردمندان پند مي پذيرند.

(۹) (اي پيامبر!) بگو: اي بندگان مؤمن من! از پروردگارتان پروا بداريد، كساني كه نيكي كنند در همين جهان به ايشان نيكي مي شود، و زمين الله فراخ است، قطعاً به شكيبايان پاداششان به تمام و كمال و بدون حساب داده مي شود).

از عبادت طاغوت دوری جوییده، وبه سوی اللّه تعالی روی آوردند

۸۶) ﴿ وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ * الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴾ [الزمر: ۱۷، ۱۸].

(و كساني كه از عبادت طاغوت دوري گزيده و رو به سوي الله آورده اند ايشان را بشارت باد. پس آن بندگانم را مژده باد. (۱۷) كساني كه سخن ها را مي شنوند آنگاه از بهترينش پيروي مي كنند، اينانند كساني كه الله هدايتشان كرده و ايشانند خردمندان).

پوست وها ودل های آنان به یاد اللّه تعالی نرم می شد

۸۷) ﴿ اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴾ [الزمر: ۲۳].

(الله بهترين سخن را نازل كرده است، كتابي كه همگون و مكرّر است. پوست هاي آنانكه از پروردگارشان مي ترسند از (شنيدن) آن به لرزه مي افتد، آنگاه پوست ها و دل هايشان با ياد الله نرم مي شود. اين هدايت الهي است و الله هركه را بخواهد در پرتو آن راهياب مي سازد و هركس را كه الله گمراه سازد راهنما و هدايتگري نخواهد داشت).

حقايق را تصديق كردند، وآنچه را كه بخواهند، نـزد پروردگار شان دارند

۸۸) ﴿ وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ * لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ * لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ [الزمر: ۳۳ - ۳۵].

(و كسيكه حقيقت و راستي را با خود آورد و آن را تصديق كرد، اينانند كه پرهيزگارند. (۳۳) آنان هرآنچه را بخواهند نزد پروردگارشان دارند، اين پاداش نيكوكاران است. (۳٤) تا الله بدترين آنچه را كه كرده اند از (كارنامه) آنان بزدايد و پاداششان را به (پاس) نيكوترين آنچه مي كرده اند به آنها بدهد).

الله تعالى حال و وضع شان را سامان داد

۸۹) ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴾ [محمد: ۲].

(و كساني كه ايمان آوردند و كارهاي شايسته كردند و به آنچه كه بر محمّد نازل شده است ايمان آوردند و آن هم حق است و از سوي پروردگارشان آمده است، (الله) گناهانشان را از آنان مي زدايد و حال و ووضعشان را سامان مي دهد).

ذم منافقین، و وصف صحابه مبنی بر اینکه برای آنــان علم داده شد، وعلم آنان قرآن، وحدیثی که پیامبر برای آنان تعلیم داده است، سپس آنان بــرای دیگــران تعلــیم دادند

۹۰) ﴿ وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ آنِفًا أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ * وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ ﴾ [محمد: ١٦، ١٧].

(و از آنان کساني هستند که به تو گوش فرا مي دهند امّا هنگامي که از نزد تو بيرون مي روند به کساني که بديشان علم و دانش بخشيده شده است مي گويند: کمي پيش چه گفت؟ اينان کساني اند که الله بر دل هايشان مهر نهاده و از هوي و هوس هايشان پيروي کرده اند. (١٦) و کساني که راهياب شده اند الله بر راهيابي ايشان مي افزايد و تقواي لازم را بديشان عطا مي کند).

در دل صحابه، اللّه تعالی آرامش نازل کرد

۹۱) ﴿ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا * لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ [الفتح: ٤، ٥].

(اوست الهی که در دل مؤمنان آرامش نازل کرد تا ايماني بر ايمان خود بيفزايند. و لشکرهاي آسمان و زمين از آن الله است و الله داناي فرزانه است. (٤) تا مردان و زنان مؤمن را به باغ هاي بهشتي درآورد که در زير (درختان و

كاخ هاي) آن رودبارها روان است و جاودانه در آن خواهند بود، و اينكه گناهان و بدي هايشان را بزدايد و اين در نزد الله پيروزي بزرگي است).

الله غنیمت های فراوانی برای آنان فراهم ساخت

۹۲) ﴿ وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴾ [الفتح: ۲۰].

(الله غنيمت هاي فراواني را به شما وعده داده است كه آن ها را به چنگ مي آوريد و يان (غنيمت) را هرچه زودتر به شما داد و دست تعدّي مردم را از شما باز داشت. تا نشانه اي براي مؤمنان باشد و شما را به راه راست رهنمود كند).

آنان سزاوار تقوی، واهل تقوی بودند

۹۳) ﴿ إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴾ [الفتح: ۲۶].

(آن گاه كه كافران تعصّب و نخوّت جاهليّت را در دل هايشان جاي دادند آن گاه الله آرامش خود را بر پيامبرش و (نيز) بر مؤمنان نازل كرد و آنان را به كلمه تقوا ملزم ساخت و آنان به آن سزاوارتر و اهل آن بودند و الله به همه چيز داناست).

صدای خود را بالاتر از صدای پیامبر، نمی کردند

۹۴) ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴾ [الحجرات: ۳].

(بي گمان کساني که صداي خود را نزد پیغمبر الله پایین مي آورند، آنان کسانیند که الله دل هایشان را براي پرهیزگاري پاکیزه و ناب داشته است، آنان آمرزش و پاداشي بزرگ دارند).

صحابه در قدم نخست مخاطب قرار می گرفتند

۹۵) ﴿ هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴾ [الحديد: ۹].

(اوست الهی که بر بنده اش آیه هاي روشن نازل مي کند تا شما را از تاریکي ها به نور باز برد و الله نسبت به شما بخشنده مهربان است).

اللّه تعالی برای آنان راه دخول بهشت را نشان داده، وآنان را بشارت به کامیابی بزرگ می دهد

۹۶) ﴿ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ * تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ * يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ * وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ [الصف: ۱۰ – ۱۳].

(اي کساني که ایمان آورده اید! آیا شما را بر تجارتي رهنمون شوم که شما را از عذاب دردناک نجات مي دهد؟. (۱۰) به الله و پیغمبرش ایمان آورید و در راه الله با اموال و جان هایتان جهاد کنید، اگر بدانید این برایتان بهتر است. (۱۱) تا گناهانتان را برایتان بیامرزد و شما را به باغ هایي درآورد که از زیر (کاخ ها و درختان آن) رودها روان است. و جایگاه هاي پاکیزه در بهشت هاي جاودان به دست آورید، این است کامیابي بزرگ. (۱۲) و (نعمتي) دیگر (به شما مي

دهد) که آن را دوست مي داريد پيروزي از سوي الله و فتحي نزديک است و به مؤمنان مژده ده).

بیان فضیلت صحابه، واینکه آنان را پیامبر علیه السلام تزکیه کرد

۹۷) ﴿ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ * وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ* ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴾ [الجمعة: ۲ - ٤].

(اوست کسي که درميان درس ناخواندگان پيغمبري از خود آنان برانگيخت که آياتش را بر آنان مي خوانند و آنان را پاک مي دارد و به آنان کتاب و حکمت مي آموزد، هرچند که پيش از اين در گمراهي آشکار بودند. (۲) و ديگراني از آنان که هنوز به ايشان نپيوسته اند و او پيروزمند فرزانه است. (۳) اين فضل الله است، آن را به هرکس که بخواهد مي دهد و الله داراي فضل بزرگ است).

عزت از آن صحابه است

۹۸) ﴿ هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ * يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ [المنافقون: ۷، ۸].

(آنان کسانيند که مي گويند: بر آنان که نزد پيغمبر الله هستند انفاق مکنيد تا پخش و پراکنده شوند. گنجينه هاي آسمان و زمين از آن الله است ولي

منافقان نمي فهمند (۷) مي گويند: اگر به مدينه بازگرديم به يقين افراد گرامي تر اشخاص خوار و ناتوان را از آن جا بيرون مي كنند حال آنكه عزت از آن الله و رسول و مؤمنان(صحابه) است ولي منافقان نمي دانند).

الله تعالى بر حال آنان رحم كرد

۹۹) ﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكَنِيَ اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ * قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ آمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴾ [الملك: ۲۸، ۲۹].

(بگو: به من خبر دهيد اگر الله من و همراهانم را نابود كند و يا به ما رحم نمايد آن گاه چه كسي كافران را از عذاب دردناک در پناه خود مي دارد؟. (۲۸) بگو: او (الله) رحمان است، به او ايمان آورده و بر او توكل كرده ايم، پس خواهيد دانست كه چه كسي در گمراهي و سرگشتگي آشكار است).

فضائل مهاجرين

۱۰۰) ﴿ لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ * وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ * وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴾ [الحشر: ۸- ۱۰].

((همچنين غنائم) از آن فقراي مهاجريني است كه از خانه هايشان و اموالشان رانده شده اند از الله فضل و خشنودي مي جويند و الله و پيغمبرش را

یاري مي دهند. اینانند که راستگویند. (۸) و کساني که پیش از آنان خانه و کاشنه را آماده کردند و ایمان (نیز) در دلشان جاي گرفت، کساني را که به سوي آنان هجرت کنند دوست مي دارند، و در دل هاي خود از آنچه (به مهاجران) داده اند احساس نیازي نکنند و (دیگران را) بر خودشان ترجیح مي دهند هرچند که خود سخت نیازمند باشند. و کساني که از آزمندي نفس خویش مصون باشند اینانند که رستگارند. (۹) و کساني که پس از (مهاجرین و انصار) آمدند مي گویند: پروردگارا! ما و برادران ما را که در ایمان آوردن از ما پیشي گرفته اند بیامرز و در دل هاي ما هیچ کینه اي در حقّ کساني که ایمان آورده اند قرار مده، پروردگارا! تویي که بخشنده مهرباني).

ومن الله التوفیق | ختم رساله بعون الله، حمل ۱٤۰۰